

Stampij om de schatkist

Passend bij de tot nu toe uitblijvende winter, scheren de spreekwoordelijke eerste zwaluwen boven de economie. De bedrijvigheid trekt wat aan, het optimisme keert terug bij de ondernemers. De overheidsfinanciën doen daarentegen denken aan een vleugellamme vogel, op zoek naar een veilig heenkomen.

Wellicht komt het economisch herstel in de eurozone dit jaar sneller dan recente prognoses van overheden en financiële instellingen aangeven. Het vertrouwen van de financiële markten in de vooruitzichten voor de zwakste deelnemers aan de muntunie is in elk geval sterk toegenomen. De afgelopen weken zetten Ierland en Portugal voor het eerst weer probleemloos miljardenleningen in de markt. De rente op door Italië en Spanje uitgegeven obligaties met een looptijd van tien jaar ligt nog slechts twee procentpunten boven die van *Bunds* met dezelfde looptijd.

In Nederland pinkelen eveneens lichtpuntjes. De woningverkoop zitten in de lift. Hoogstwaarschijnlijk bodemen de huizenprijzen dit jaar uit. Dezer dagen vallen de nettobedragen op de salarisstroken mee, doordat werkgevers iets minder belasting inhouden. Deze lastenverlichting zet in verhouding de meeste zoden aan de dijk voor laagbetaalde werkers en uitkeringsontvangers. Hun huishoudens hebben, in het algemeen gesproken, de laagste spaarquote. Meer bemiddelde consumenten voeren hun aankopen mogelijk op door positieve vermogenseffecten. De aandelenkoersen in de Verenigde Staten breken immers records, en de AEX is terug op het peil van vlak voor het uitbreken van de Grote Recessie. Al maakt één zwaluw nog geen zomer, wat aantrekkende verkopen kunnen winkeliers net voldoende moed geven om de komende tijd een uitgestelde investering te doen.

In december raamde het Centraal Planbureau dat het bbp-volume dit jaar met een half procent zal toenemen. Bij (wat) extra economische groei profiteert niet alleen het bedrijfsleven, maar vanzelfsprekend ook de overheid. Veel belastingen brengen meer op. Wellicht is minder geld voor uitkeringen aan werklozen nodig. Dat zal de minister van Financiën meer dan welkom zijn. De kans is namelijk niet gering dat de bewindsvaandelaar over vier maanden aan het parlement moet rapporteren dat hij er in 2013 niet in is geslaagd om de overheidsuitgaven beneden het bij de kabinetsformatie afgesproken plafond te houden. De in december verschenen najaarsnota bevat wat dit betreft een duidelijke 'winstwaarschuwing'. Tenzij de ministeries op de valreep van het oude jaar de hand alsnog op de knip hebben gehouden, zal in mei aanstaande uit het financieel jaarverslag van het Rijk blijken dat het uitgavenplafond in 2013

FLIP DE KAM

Hoogleraar aan de
Rijksuniversiteit Groningen

met 0,6 miljard euro is overschreden, evenveel als het ongedekte extraatje voor onderwijs, dat D66 bij de onderhandelingen over de begroting wist los te peuten. Bij een overschrijding zijn dit jaar vermoedelijk aanvullende bezuinigingen geboden. Die kunnen wellicht achterwege blijven, mochten de uitgaven voor werkloosheidsuitkeringen door een gunstiger economische ontwikkeling lager uitvallen.

Er is meer nieuws van het uitgavenfront. Jaar-in jaar-uit plegen de collectief gefinancierde zorguitgaven het voor deze uitgavencategorie geldende dekkader te overschrijden. In de periode 2009-2011 bedroeg de overschrijding van dit Budgettair Kader Zorg (BKZ) elk jaar 2 miljard euro of nog meer. Hier lijkt een keerpunt gepasseerd. Volgens de najaarsnota

bleven de zorguitgaven afgelopen jaar 0,2 miljard euro beneden het BKZ-plafond. Voor dit jaar houdt het kabinet zelfs rekening met een onderschrijding van 1 miljard euro. Minister Schippers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft met de zorgaanbieders afspraken gemaakt, dat zij de groei van het aantal verrichtingen zullen temperen. Onzeker is of partijen zich aan deze afspraak zullen houden. Zo niet, dan is een hernieuwde overschrijding van het BKZ al snel een feit. Eventuele meevallers bij andere uitgaven bieden daarvoor welkomme compensatie.

De grootste risico's loopt de schatkistbewaarder dit jaar aan de ontvangstenkant van zijn begroting. Het kabinet heeft zich rijk gerekend met de opbrengst van twee eenmalige fiscale operaties, die beogen in besloten vennootschappen slapend vermogen wakker te kussen. Onzeker is evenwel of grootaandeelhouders in de veronderstelde mate geld uit hun bv's zullen halen. Doen zij dat niet, dan valt de al ingeboekte extra opbrengst weg. Bovendien hebben duizenden belanghebbenden bezwaar gemaakt tegen de vorig jaar ingevoerde werkgeversheffing op hoge inkomens – die dit jaar is verlengd. Mocht de belastingrechter die bezwaren honoreren, dan gaat op jaarbasis een gat in de begroting van 0,7 miljard euro.

Het allergrootste risico voor de begroting ligt in 2014 bij de geraamde 13,5 miljard euro aan opbrengsten voor de staat uit het aardgas. Gaan de gaskranen in wingewest Groningen een slag dicht, dan schiet de schatkist daar al snel enkele miljarden euro bij in. Versnelde economische groei is in dit scenario dringend gewenst, om enige budgettaire verlichting brengen. We zullen het zien.